

Пустовойт Євген Олексійович,

аспірант, кафедра публічного адміністрування, Міжрегіональна академія управління персоналом, 03039, м. Київ, вул. Фрометівська, 2, e-mail: rups@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0003-2998-9660>

Pustovoit Ievgen,

Postgraduate Student at the Department of Public Administration, Interregional Academy of Personnel Management, 03039, Kyiv, Frometivska str., 2, e-mail: [e-mail: rups@ukr.net](mailto:rups@ukr.net), <https://orcid.org/0000-0003-2998-9660>

ВПЛИВ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ НА РОЗВИТОК КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ РЕГІОНУ

Анотація. Визначено, що розвиток конкурентних переваг регіону полягає у постійному пошуку нових можливостей, необхідно, щоб цей процес був керованим, включаючи вивчення майбутніх потреб усіх зацікавлених сторін, розробку проектів та їх реалізацію. У розвитку конкурентних переваг регіонів беруть участь органи публічного управління, населення безпосередньо чи через участь у громадських ініціативах (некомерційних організаціях), бізнес-структури, що діють у регіоні або сфера діяльності яких пов'язана із цим регіоном; освітні та наукові організації. Органи публічного управління можуть бути як ініціаторами цього процесу так і організаторами. Велике значення має їх готовність до проектування розвитку конкурентних переваг регіонів та реалізації цих проектів. У той же час ініціаторами та організаторами можуть виступати й інші суб'єкти, проте в даному випадку була б доцільною підтримка з боку регіональної адміністрації (адміністративна, фінансова, юридична тощо).

Зазначено, що джерелом конкурентних переваг регіону є розвиток таких специфічних сфер активності, як взаємодія та обмін знаннями між органами державної влади, місцевого самоврядування, науковими та освітніми установами, громадськими організаціями; підготовка керівних кадрів та фахівців органів державного регіонального управління та місцевого самоврядування, регіональних підрозділів органів влади; державно-приватне партнерство, запровадження державного індикативного планування та інші. У свою чергу, це сприяє розвитку пріоритетних сфер суспільної діяльності, наприклад, покращення якості життя населення, збільшення тривалості життя, розвитку регіональної економіки, формування сприятливої демографічної обстановки тощо.

Зазначено, що можливості управління (прийняття рішень) на основі інформації, що отримується в реальному часі, в регіональних системах доступні не тільки операторам, але і всім користувачам. Завдання вирішується шляхом побудови інтегрованої системи: виробнича інфраструктура, новітні інформаційні технології. Впровадження інтелектуальних регіональних систем має стратегічний характер, визначає загалом конкурентоспроможність країни на світовому ринку.

Мета роботи. Мета полягає у дослідженні та визначенні впливу публічного управління на розвиток конкурентних переваг регіону.

Методологія. При дослідженні загально-теоретичних проблем публічного управління на регіональному рівні використано такі методи дослідження, як аналіз, синтез, наукова абстракція. У дослідженні використано методи, які використані у розвитку конкурентних переваг регіону та визначені у працях Трухана О.Л., Васильціва Т.Г., Столбова В.Ф., Подольчак Н.Ю., Іващенко О.В., Ольшанська О.В., Кокнаєва М.О., Мойсеєнко І.П., Полевик Г.М., Коваленко М.А., Пастернак-Таранушенко Г.А., Мартинюк В.П.

Наукова новизна. Уточнено поняття «конкурентоспроможність регіонів», що зі сторони впливу органів публічного управління передбачає гнучке, динамічне реагування складових регіону на зміни навколишнього середовища і здатність створювати нове оточення; визначення соціальних, економічних, технологічних, культурних тенденцій розвитку, що намітилися, своєчасне реагування і в той же час створення нових тенденцій.

Розвинуто науково обґрунтовані напрями розвитку регіону залежно від його специфіки, а саме: організація інноваційних виробництв з глибоким ступенем переробки ресурсів; створення структур, що об'єднують учасників кластера, що представляють їх інтереси та здійснюють науково-тех-

нологічні та маркетингові дослідження; використання інноваційних технологій у вдосконаленні інфраструктури.

Висновки. Представлені напрями впливу органів публічного управління на розвиток конкурентних переваг регіону є одним із рішень, вироблених за допомогою системи інформаційної підтримки аналітичної діяльності, організації комунікацій між існуючими виробництвами, науково-дослідними та навчальними закладами в регіоні, активізації обміну знаннями між ними.

Ключові слова: публічне управління, глобалізація, конкурентні переваги регіонів, соціально-економічні об'єкти, взаємодія учасників, споживачів регіональних послуг, регіональне управління.

INFLUENCE OF PUBLIC GOVERNMENT BODIES ON THE DEVELOPMENT OF THE REGIONAL COMPETITIVE ADVANTAGES OF THE REGION

Abstract. It is determined that the development of competitive advantages of the region is a constant search for new opportunities, it is necessary that this process be managed, including the study of future needs of all stakeholders, project development and implementation. Public authorities, the population directly or through participation in public initiatives (non-profit organizations), business structures operating in the region or whose sphere of activity is related to this region participate in the development of competitive advantages of regions; educational and scientific organizations. Public administration bodies can be both initiators of this process and organizers. Of great importance is their readiness to design the development of competitive advantages of the regions and the implementation of these projects. At the same time, other entities can be initiators and organizers, but in this case it would be appropriate to support the regional administration (administrative, financial, legal, etc.). It is noted that the source of competitive advantages of the region is the development of such specific areas of activity as interaction and exchange of knowledge between public authorities, local governments, research and educational institutions, NGOs; training of managers and specialists of state regional administration and local self-government bodies, regional subdivisions of government bodies; public-private partnership, introduction of state indicative planning and others. In turn, this contributes to the development of priority areas of social activity, such as improving the quality of life, increasing life expectancy, developing the regional economy, creating a favorable demographic environment and more. It is noted that the possibilities of management (decision-making) based on real-time information in regional systems are available not only to operators but also to all users. The problem is solved by building an integrated system: production infrastructure, the latest information technology. The introduction of intelligent regional systems is strategic in nature, determines the overall competitiveness of the country in the world market.

The purpose of the research. The aim is to study and determine the impact of public administration on the development of competitive advantages in the region.

Methodology. In the study of general theoretical problems of public administration at the regional level used research methods such as analysis, synthesis, scientific abstraction. The study uses methods used in the development of competitive advantages of the region and identified in the works of Trukhan O.L., Vasytseva T.G., Stolbova V.F., Podolchak N. Yu., Ivashchenko O.V., Olshanska O.V., Koknaeva M.O., Moiseenko I.P., Polevik G.M., Kovalenko M.A., Pasternak-Taranushenko G.A., Martyniuk V.P.

Scientific novelty. The concept of «competitiveness of the regions» has been clarified, which implies a flexible, dynamic response of the components of the region to changes in the environment and the ability to create a new environment; identification of emerging social, economic, technological, cultural trends, timely response and at the same time the creation of new trends. Scientifically substantiated directions of development of the region depending on its specifics are developed, namely: organization of innovative productions with a deep degree of processing of resources; creation of structures that unite cluster members, representing their interests and carry out scientific, technological and marketing research; use of innovative technologies in infrastructure improvement.

Conclusions. The presented directions of influence of public administration bodies on the development of competitive advantages of the region are one of the decisions made with the help of information support of analytical activities, organization of communications between existing industries, research and educational institutions in the region.

Key words: public administration, globalization, competitive advantages of regions, socio-economic objects, interaction of participants, consumers of regional services, regional management.

1. Вступ

Оскільки розвиток конкурентних переваг регіону полягає у постійному пошуку нових можливостей, необхідно, щоб цей процес був керованим, включаючи вивчення майбутніх потреб усіх зацікавлених сторін, розробку проектів та їх реалізацію. У розвитку конкурентних переваг регіонів беруть участь органи влади, органи місцевого самоврядування, регіональні підрозділи органів влади; населення регіону безпосередньо чи через участь у громадських ініціативах (некомерційних організаціях); бізнес-структури, що діють у регіоні або сфера діяльності яких пов'язана із цим регіоном; освітні та наукові організації.

Органи регіонального управління може бути як ініціаторами цього процесу, і організаторами. Велике значення має готовність регіональної адміністрації до проектування розвитку конкурентних переваг регіонів та реалізації цих проектів. У той же час ініціаторами та організаторами можуть виступати й інші суб'єкти, проте в даному випадку була б доцільною підтримка з боку регіональної адміністрації (адміністративна, фінансова, юридична тощо) (Васильцев, Волошин, Бойкевич, Каркавчук, 2012).

Джерелом конкурентних переваг регіону є розвиток таких специфічних сфер активності, як взаємодія та обмін знаннями між органами державної влади, місцевого самоврядування, науковими та освітніми установами, громадськими організаціями; підготовка керівних кадрів та фахівців органів державного регіонального управління та місцевого самоврядування, регіональних підрозділів органів влади; державно-приватне партнерство, запровадження державного індикативного планування та інші. У свою чергу це сприяє розвитку пріоритетних сфер суспільної діяльності, наприклад, покращення якості життя населення, збільшення тривалості життя, розвитку регіональної економіки, формування сприятливої демографічної ситуації тощо.

2. Особливості розвитку регіональних конкурентних переваг.

На жаль, нині розвиток конкурентних переваг регіонів є переважно стихійним процесом, ніж керованим. Тобто в основному в регіональному розвитку спираються на перевагу, набуту регіоном в результаті збігу обставин, наприклад, державні преференції щодо конкретних регіонів або розташування родовища газу, нафти та інших ресурсів на території регіонів.

Вивчення особливостей розвитку регіональних конкурентних переваг дозволило зробити такі висновки:

Конкурентна перевага регіону є його перевагою в економічному, соціальному, політичному, географічному положенні на внутрішньому та зовнішньому ринках, у відносинах з жителями, підприємствами, інвесторами та туристами.

Розвиток конкурентних переваг регіону спрямовано створення умов, які забезпечують високий рівень життя населення та реалізацію економічного, соціального, культурного потенціалу регіону.

Воно є керованим процесом, який включає вивчення майбутніх потреб зацікавлених сторін, розробку проектів та їх реалізацію. У цьому процесі беруть участь регіональні органи влади, органи місцевого самоврядування, регіональні підрозділи органів влади; населення регіону безпосередньо чи через участь у громадських ініціативах (некомерційних організаціях); бізнес-структури, що діють у регіоні, або сфера діяльності яких пов'язана із цим регіоном; освітні та наукові організації (Столбов, Шаповал, 2013). У цьому органи регіонального управління може бути ініціаторами даного процесу, і організаторами.

Створення конкурентних переваг у таких специфічних сферах активності, як взаємодія та обмін знаннями між органами державної влади та місцевого самоврядування, науковими та освітніми установами, громадськими організаціями; підготовка керівних кадрів та фахівців органів державного регіонального управління та місцевого самоврядування, регіональних підрозділів органів влади; державно-приватне партнерство. Використання державного індикативного планування сприяє розвитку пріоритетних сфер суспільної діяльності: поліпшення якості життя населення, збільшення тривалості життя, розвитку регіональної економіки, формування сприятливої демографічної ситуації.

3. Модель управління конкурентними перевагами в умовах швидких змін, що відбуваються в соціальному, культурному, економічному та політичному середовищі.

Швидкість змін, що відбуваються в соціальному, культурному, економічному та політичному середовищі, вимагає перегляду поглядів щодо регіональної конкурентоспроможності, основою якої раніше вважалися розвинена промисловість, забезпеченість природними та виробничими ресурсами. Проте в даний час дані характеристики вже не можуть забезпечити переваги тією мірою, якою це було 20-30 років тому. Для відповіді питання, що сьогодні стає основою конкурентоспроможності регіонів, доцільно провести аналіз і порівняння конку-

рентних переваг економічно розвинених країн, їх регіонів і українських регіонів (Подольчак, Карковська, 2014).

Як джерела конкурентоспроможності найбагатших країн світу, що відрізняються високим рівнем доходу та валовим національним доходом (ВНД) на душу населення, традиційно виділялися окремі розвинені галузі промисловості, а також сфера послуг. Останнім часом у формуванні територіальної конкурентоспроможності спостерігається збільшення значущості інституційних факторів, таких як гнучкість і здатність швидко створювати нові конкурентні переваги.

Цьому процесу сприяють диверсифікована економіка, розвиток людського капіталу, освоєння нових сфер діяльності. Диверсифікована економіка характеризується розвинутою багатгалузевою структурою, що дозволяє швидко та ефективно спрямувати ресурси у нову сферу з метою розвитку конкурентної переваги (Ольшанська, 2011). Серед економічно розвинених країн світу цей фактор відзначається у таких країнах, як Монако та Ліхтенштейн.

Розвиток людського капіталу включає набуття професійних навичок, інтелектуальних здібностей, підвищення кваліфікації, розвиток особистісних властивостей працівників. Високих досягнень у цій сфері досягли Данія, Швейцарія, Нідерланди, Швеція, Австрія, Бельгія, Канада, Японія.

Освоєння нових сфер діяльності передбачає розвиток нових галузей, наприклад, таких як створення телекомунікаційних мереж, створення інформаційних технологій та інші. Цей напрямок лід в основу конкурентоспроможності Ліхтенштейну, Данії, Швейцарії, Австрії, Фінляндії, Бельгії, Ірландії, Канади, Японії.

Розвиненість усіх трьох факторів спостерігається в Люксембурзі та США, які посідають 4 та 9 місце у рейтингу за валовим національним доходом на душу населення серед країн світу.

4. Основи конкурентоспроможності регіонів у світі.

Необхідно відзначити, що розвиток диверсифікованої економіки, науково-виробничих комплексів та дослідно-експериментальних виробництв, високий інтелектуальний та професійно-кваліфікаційний потенціал населення дають відчутний результат у тому випадку, якщо вони доповнюють одне одного. Ці тенденції спостерігаються також і в тих регіонах, валовий регіональний продукт на душу населення яких у 2010 році не перевищив середньорегіональний рівень. Тобто виділені тенденції цього року не позначилися на їхньому соціально-еконо-

мічному розвитку повною мірою. Чинниками, що перешкодили економічному зростанню цих регіонів, безліч. Серед них світова криза 2008–2010 років, що призвела до значного зменшення обсягів виробництва через зменшення купівельної спроможності населення та фінансових результатів діяльності багатьох компаній; недостатня зацікавленість державних органів влади у розвитку конкурентних переваг регіонів; відсутність досвіду здійснення такої діяльності, відсутність знань у тому, як її організувати тощо. Здебільшого ці регіони є «локомотивами зростання», здатними передавати імпульси соціально-економічного розвитку іншим територіям виходячи з наявних конкурентних переваг.

Так, наприклад, основою економічного потенціалу регіону є промислове виробництво, основну частку якого становить металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів (близько 60% обсягу відвантаженої продукції обробних виробництв). Структура економіки Іванівської області характеризується високою часткою легкої промисловості, енергетики та машинобудування, сектору державних послуг, будівельного комплексу та енергетики. У той же час їхній промисловий потенціал не став основою для конкурентних переваг у залученні підприємств, інвесторів та висококваліфікованих фахівців, не дозволяє здійснювати стимулюючий вплив на розвиток родинних та підтримуючих галузей інших регіонів.

Конкурентоспроможність регіонів у світі не може ґрунтуватися на одних і тих же джерелах конкурентних переваг довгий час. Вона є гнучке, динамічне реагування зміни навколишнього середовища проживання і здатність створювати нове оточення; визначення соціальних, економічних, технологічних, культурних тенденцій розвитку, що намітилися, своєчасне реагування і в той же час створення нових тенденцій.

Одним із шляхів формування гнучкої та динамічної конкурентоспроможності для українських регіонів є вироблення та реалізація нових способів застосування регіонами виробничого, ресурсного, інфраструктурного потенціалу за допомогою технології управління знань – системи інформаційної підтримки аналітичної діяльності. Дана технологія є сукупністю прийомів, методів та інструментів аналізу інформації та вироблення рішень слабоструктурованих завдань. При цьому її можливості включають графічне уявлення стратегії регіонального розвитку, трансформацію останньої в план дій, своєчасне коригування відповідно до змін зовнішнього і внутрішнього середовища, моніторинг

факторів розвитку конкурентних переваг регіонів, аналіз ефективності діяльності регіональних органів влади.

Використання цієї технології в регіональному управлінні дозволить організувати процес вироблення, накопичення та використання знань з метою досягнення конкурентних переваг.

Так, за допомогою системи інформаційної підтримки аналітичної діяльності стає можливою організація в ресурсодобувних регіонах виробництва з глибоким ступенем переробки ресурсів на основі нових технологій, що дозволяють отримувати продукцію, затребувану на міжнародному ринку і використовувану в передових галузях, що швидко розвиваються, наприклад, у виробництві інфокомунікаційних технологій або у будівництві екологічно чистого житла. Створення та розвиток у регіонах багатими хвойними лісами підприємств, що здійснюють глибоку переробку деревини хвойних порід з використанням новітніх технологій комплексної переробки лісосировинних біоресурсів, дозволить отримувати будівельні та виробні матеріали з нанокompозиту деревини. Дані матеріали запобігають виникненню, уповільненню або протидії гниття матеріалів на основі натуральної деревини, призводять до значного збільшення терміну її служби та зниження експлуатаційних витрат при утриманні дерев'яних конструкцій та виробів. Будівельні та виробні матеріали з нанокompозиту деревини тільки з'являються на ринку будівельних матеріалів, проте попит на них забезпечується стрімким зростанням інтересу до натуральних, екологічно чистих матеріалів.

Одним із рішень, вироблених за допомогою системи інформаційної підтримки аналітичної діяльності, в організації комунікацій між існуючими виробництвами, науково-дослідними та навчальними закладами в регіоні, активізації обміну знаннями між ними, може стати створення структур, які представляють їх інтереси та здійснюють науково-технологічні та маркетингові дослідження.

Висновки. Із застосуванням позначеної технології управління знаннями до розвитку інфраструктури поєднання різних її видів може стати джерелом конкурентної переваги регіону. Наприклад, використання сучасних способів супутникової навігації для розвитку транспортної інфраструктури дозволяє визначати маршрути переміщення об'єктів, здійснювати геодезичні та картографічні роботи, моніторинг об'єктів, запобігати та усувати наслідки природних та техногенних катастроф. Протягом 20 років у США, Японії, Європейському

союзи, Китаї та деяких інших країнах ведуться розробки та успішно впроваджуються інтелектуальні транспортні системи, в яких засоби зв'язку, управління та контролю спочатку вбудовані у транспортні засоби та об'єкти інфраструктури. При цьому можливості управління (прийняття рішень) на основі інформації, що отримується в реальному часі, в таких системах доступні не тільки транспортним операторам, але і всім користувачам транспорту. Завдання вирішується шляхом побудови інтегрованої системи: транспортна інфраструктура, транспортні засоби з максимальним використанням новітніх інформаційно-керуючих технологій. Впровадження інтелектуальних транспортних систем має стратегічний характер, визначає загалом конкурентоспроможність країни на світовому ринку.

Отже, конкурентоспроможність регіонів у світі – гнучке, динамічне реагування зміни навколишнього середовища проживання і здатність створювати нове оточення; визначення соціальних, економічних, технологічних, культурних тенденцій розвитку, що намітилися, своєчасне реагування і в той же час створення нових тенденцій. Для формування конкурентоспроможності українських регіонів доцільно організувати вироблення і реалізацію нових способів застосування їх виробничого, ресурсного, інфраструктурного потенціалу за допомогою технології управління знань – системи інформаційної підтримки аналітичної діяльності. У зв'язку з цим, залежно від специфіки регіону, можуть розвиватися такі напрямки: організація інноваційних виробництв з глибоким ступенем переробки ресурсів; створення структур, що об'єднують учасників кластера, що представляють їх інтереси та здійснюють науково-технологічні та маркетингові дослідження; використання інноваційних технологій у вдосконаленні інфраструктури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Васильцев Т.Г., Волошин В.І., Бойкевич О.Р., Каркавчук В.В. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення. Львів : Оріяни, 2012. 386 с.
2. Столбов, В.Ф., Шаповал Г.М. Особливості управління системою фінансово-економічної безпеки будівельних підприємств. Комунальне господарство: Науково-технічний збірник. 2013. Вип. 111. С. 103–108.
3. Подольчак Н.Ю., Карковська В.Я. Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки. Львів : Львівська політехніки. Львів, 2014. 268 с.

4. Ольшанська О.В. Регіон як просторова соціально-економічна система. Актуальні проблеми економіки. 2011. Вип. 117. С. 102–105.

REFERENCES

1. Vasylytsiv, T. H. Voloshyn, V. I. Boikevych, O. R. and Karkavchuk, V. V. (2012), *Finansovo-ekonomichna bezpeka pidpriyemstv Ukrainy: stratehiia ta mekhanizmy zabezpechennia* [Financial and economic security of enterprises of Ukraine: strategy and mechanisms of provision], Oriyany, Lviv [in Ukrainian].
2. Stolbov, V.F. and Shapoval, H.M. (2013), *Osoblyvosti upravlinnya systemoyu finansovo-ekonomichnoyi bezpeky budivel'nykh pidpriyemstv* [Peculiarities of managing the system of financial and economic security of construction enterprises], Komunalne hospodarstvo mist. Naukovo-tekhnichnyi zbirnyk, 111, pp. 103-108 [in Ukrainian].
3. Podolchak, N. Yu. and Karkovska, V. Ya. (2014), *Orhanizatsiia ta upravlinnia systemoiu finansovoekonomichnoi bezpeky: navch. posibnyk* [Organization and management of the system of financial and economic security: a textbook], Lviv, Lvivska politehnika [in Ukrainian].
4. Olshanska, O.V. (2011), *Rehion yak prostороva sotsial'no-ekonomichna systema* [Region as a spatial socio-economic system], Aktualni problemy ekonomiky, 117. P. 102-105 [in Ukrainian]